

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Waarvan verwacht U het?

”De zegen van de HERE, die maakt rijk, zwoegen voegt er niets aan toe”.

(Spreuken 10 : 22)

Opnieuw een spreuk, die ons bijzonder aanspreekt. Ook één om aan de muur te hangen! 't Klinkt ons als muziek in de oren. ”De zegen des HEREN, die maakt rijk”.

Maar waarom vinden we deze woorden zo mooi?

Wat betekent deze spreuk — en dan ook die tweede helft — voor ons, wanneer we aan het werk zijn en er weer zo hard aan trekken moeten? En aan 't eind van de week, wanneer we de afrekeningen ontvangen of ons loonzakje in handen krijgen of de stand van de kassa opmaken, en het blijkt dat we met al ons geploeter toch niet zoveel hebben bereikt?

Zeggen we dan zoiets van: ”Och, wat gééft 't! Da's niet belangrijk! Want de zegen van de HERE maakt me toch wel rijk. 'k Zal me ook maar niet meer zo druk maken, want al dat zwoegen doet er immers toch niet toe!”?

Is dat de bedoeling van dit wijze woord: ons ervan te verzekeren, dat al dat gezwoeg van ons toch niet helpt en zinloos is?

Want dan kunnen we het maar beter laten. Je moet toch geen zinloze dingen doen?

☆☆☆

Nu voelt natuurlijk iedereen aan, dat dat de bedoeling niet kan zijn. Deze woorden betekenen beslist niet, dat we niet ingespannen moeten werken, maar met de handen in de schoot op de zegen van de HERE moeten wachten.

Integendeel, in het spreukenboek wordt telkens weer traagheid en luiheid scherp veroordeeld en de ijver als een blijk van het de HERE vrees aangeprezen.

Neem nu alleen maar vers 4 van dit zelfde hoofdstuk. ”Een trage hand maakt arm, maar de hand van de vlijtige maakt rijk”. Daar staat hetzelfde woord als in vers 22. Vlak na elkaar:

”De hand van de vlijtige maakt rijk”, en:

”De zegen van de HERE maakt rijk”!

Daar bestaat dus kennelijk geen tegenstelling tussen.

Dat sluit elkaar allerminst uit.

De normale weg, waarlangs de HERE zijn zegen geeft, is die van ijverig zijn en goed je best doen.

We worden in de bijbel vaak tot hard werken aangespoord. En vooral het spreukenboek bezingt in allerlei toonaarden de lof van de arbeid.

Daar gaat het hier niet over.

Maar waarover dan wèl?

☆☆☆

Kijk, we hebben allen zo onze plannen en idealen. Dat, wat we graag willen hebben en bereiken.

En daar jagen we naar. Daar doen we van alles voor.

De één wil z'n zaak of bedrijf opbouwen of uitbouwen en hij werkt er keihard voor, haast dag en nacht.

Een ander studeert ingespannen voor een bepaald diploma of gebruikt al zijn vrije tijd om zich voor te bereiden op de carrière die hij zich voorstelt te maken.

Ouders willen hun kinderen een bepaalde opleiding laten volgen en tot een zeker niveau brengen en daar doen ze alles voor wat ze kunnen.

Een dominee spant zich jaar op jaar in om de gemeente op te bouwen en te doen uitgroeien tot een gemeenschap, die functioneert zoals de Heer van de kerk het wil.

En zo heeft ieder wel een levensdoel, dat hij met inspanning van alle krachten nastreeft.

Da's best!

Daar zegt de HERE geen woord kwaad van.

En 't kan nodig zijn, daarvoor alles op alles te zetten. Zwoegen en ploeteren. Lange dagen maken of soms zelfs nachtwerk ervan maken.

Daar zit 't niet in.

☆☆☆

Maar de vraag is maar: hoe doen we het? Met welke instelling?

Weet u, we doen 't zo vaak in de houding van: ”Nu zal ik eens even...!”

We stropen onze mouwen op en gooien ons erop.

We doen er alles voor.

En denken, dat het dan wel voor elkaar MOET komen!

We rekenen er op, dat wij 't wel kláárspelen.

Zo van: ”'t Móet lukken en 't zál lukken, al moet de onderste steen boven komen!”

Alsof het van ons afhangt!

Alsof wij het in de hand hebben!

Ziet u, dan doen we net, alsof ons doen beslissend is.

Dan krijgt ons werken ook dat angstvallige en vreesachtige. Dat we bezeten raken van ons werk, onze plannen, onze zaak, ons gezin... Dat we ons geen rust meer gunnen en ook niet meer tot rust komen.

Koortsachtig, krampachtig werken.

Sloven en slaven en draven.

In de waan, dat het dáárvan afhangt.

☆☆☆

Maar dan zullen we ons toch eens wat meer dienen te realiseren, dat ónze ijver en wijsheid en kundigheid, óns zweten en zwoegen en ploeteren het bereiken van het ten doel gestelde toch nooit kan garanderen.

En dat we het God daarmee zeker nooit kunnen afpersen!

Niet wat wij doen is beslissend, maar wat Hij doet.

”De zegen van de HERE, die maakt rijk”! Het gelukken van ons werk en het geluk

1 CORINTHE 13

Ik lig hier nu al jaren lang
God weet alleen waarom
Hij ziet me... maar zijn kinderen
Zien zelden naar mij om.
Hoewel men de gemeenschap van
De heiligen belijdt
Hebben die heiligen voor mij
Maar bitter weinig tijd.

Dit vrome volk, dat 's zondags trouw
Van 's Heren Woord geniet,
Heeft wèl de mond vol van geloof,
Maar kènt de liefde niet.
Het zingt wel van verbondenheid
Als kind'ren van één Heer
Maar eer het dan weer maandag is,
Vergeten zij het weer.

Bij 't kruis dat ik thans dragen moet,
Komt ook dit grote leed
Dat ik me dikwijls eenzaam voel
Omdat men mij vergeet.
't Geloof is zonder werken niets
Slechts enkel vroom gepraat,
Maar ieder die ze samenvoegt
Die predikt met de daad.

Wéét: dat de Heer u zalig spreekt
En: welk groot loon men heeft
Als gij een van zijn kind'ren slechts
Een beker water geeft.

Uit: ”De Gids”

van ons leven is en blijft: vrije genadegave van God!

Hij is vrij om te geven, maar ook om te onthouden.

Om te bouwen, maar ook om af te breken.

Om te planten, maar ook om uit te rukken.

Om te doen slagen, maar ook om te laten mislukken.

Dat staat aan Hem.

En als Hij het niet doet, kunnen wij er ook niet voor zorgen. Wát we er ook voor doen.

”De zegen des HEREN, die maakt rijk, ons zwoegen voegt er niets aan toe”. Niets!

Er staat niet: ”Zwoegen dóet er niet toe”; maar: ”Ons zwoegen voegt er niets aan toe”, namelijk aan die zegen, die de HERE ons belijft te geven, niet!

Als Hij bepaalt: zo en zoveel, dit en dat, en dan is het goed, zo is het genoeg..., dan kunnen we nóg zo hard zwoegen, maar het brengt ons geen steek verder en maakt ons niet in het minst rijker.

We kunnen het met al ons gezwoeg toch niet áfdwingen.

Gods zegen geeft de doorslag!

☆☆☆

”Aan 's HEREN zegen is het al gelegen”.

Inderdaad! Die zegen van God, die overigens wel eens ergens anders in kan zijn gelegen dan wij wilden of verwachtten, is beslissend.

Die is niet iets, dat erbij komt. Bij onze menselijke inspanning. Als een soort toegift. ”O natuurlijk, Gods zegen, ja, die moet erbij!” Alsof God ook nog zijn bijdrage moet leveren.

Nee, die zegen is fundamenteel.

Die is het wezenlijke, dat aan al ons werken zin geeft en ons leven op aarde werkelijk rijk maakt.

Dat de HERE er in is. Er achter staat. Met zijn goedheid en liefde.

Dat HIJ Zich voor je inzet en alles in je leven doet glanzen.

Of Hij nu naar onze begrippen veel of weinig schonk. Of we nu succes hadden of niet. Of het uitkwam zoals wij wilden of dat het anders liep.

Toch weten: Hij draagt me een goed hart toe. Hij wil m'n leven rijk en zinvol maken. Leven van Zijn zegen.

Uiteindelijk is het een kwestie van vertrouwen.

Onze goede God wil niet, dat zijn kinderen gespannen en verbeterd sloven en slaven, jakkeren en jagen.

Hij wil ons zo graag van al die krampachtigheid bevrijden door ons op Zichzelf en op zijn zegen te wijzen.

Hij wil, dat we ontspannen ons inspannen en vol vertrouwen aan onze toekomst bouwen.

Het gelukken van ons werk en het geluk van ons leven is ten diepste volledig Gods zaak.

Hij alleen schenkt het ons.

Om Jezus' wil.

Sleeuwijk.

J. M. Smelik

Over het „nationale appèl”

Op het nationale appèl dat door het G.P.V. jl. zaterdag werd georganiseerd stond náást Jongeling, dr. Verburgh, Ir. Van der Jagt ook prof. Mekkes op het podium. De vier genoemden vormden het kwartet dat leiding moest geven in de strijd voor een radicaal-gereformeerde politiek in onze tijd en de politieke activiteit van de duizenden die in Utrecht bijeen waren wilde stimuleren.

Dit optreden van prof. Mekkes naast en in gemeenschap met drie andere genoemden is een feit dat van grote, principiële betekenis is en de volle aandacht van alle gereformeerden verdient!

Cynische lieden hebben wel gezegd dat het G.P.V. prof. Mekkes liet spreken als een mannetje dat men aan het woord liet komen om óók de stemmen te krijgen van de niet-gereformeerden die aan het oordeel van prof. M. grote waarde toekennen en hem in zijn principiële worsteling graag willen volgen.

Maar deze gedachte verwerp ik hartgrondig. Als men dit had gedaan zou dat volop "vuile politiek" zijn geweest. Mij houdende aan de "geopenbaarde dingen" zeg ik daarom: de Verbondsraad van het G.P.V. heeft prof. Mekkes laten spreken omdat hij hem in de **gereformeerde-politieke worsteling** onzer dagen **ten volle als medestrijder heeft aanvaard** en hem daarbij zelfs een **leidende taak** wilde toevertrouwen.

☆☆☆

Wanneer ik over dit belangrijke gebeuren een paar opmerkingen wil maken dan begin ik met te zeggen dat het optreden, spreken en leiding geven van prof. Mekkes in het G.P.V. mij verheugt.

Ik heb het voorrecht prof. Mekkes reeds jaren persoonlijk en uit zijn geschriften te kennen. En ik durf zeggen dat er weinigen in Nederland zijn die de afvalstendenzen van het verziende christelijke en kerkelijke leven in ons Vaderland zo diep hebben gepeild en zo scherp hebben geanalyseerd, als hij. Ik ken er voorts weinigen die zó onvermoeibaar en zó krachtig hebben gestreden voor de waarachtige erkenning van de totalitaire heerschappij van de gekruisigde en opgestane Meester (dit woord gebruikt prof. M. graag!) als hij. Ik ken er ook maar zeer weinigen die zo volledig als hij vanwege deze strijd alle schepen achter zich heeft verbrand en alle persoonlijk belang, voordeel, eer, positie in de waagschaal hebben gesteld en als niets hebben geacht bij de vervulling van wat zij als hun roeping zien. Ik ken er ook maar weinigen wier oprechtheid en integriteit van karakter en bedoelen zo boven alle twijfel verheven zijn.

☆☆☆

Maar hierbij moet nóg wat gezegd worden. En wel in de eerste plaats dat prof. M. één van de meest prominente vertegenwoordigers

en verdedigers van de "Wijsbegeerte der Wetsidee" is. Hij is misschien wel de man in wie de fundamentele ideeën waarvan deze wijsbegeerte uitgaat het meest met zijn wezen zijn samengegroeid en die daarom ook het meest consequent daaruit leeft en denkt. Het lééft voor hem dat het ganse mensenleven beslissend beheerst wordt door "de dynamiek der Goddelijke Openbaring in Christus" en dat daarom de drijvende grondmotieven van het menselijke leven, denken en handelen moeten zijn de realiteiten van schepping, zondeval en verlossing in Jezus Christus.

Maar — in onze kring is meer dan eens gezegd dat de wijsbegeerte der wetsidee een gevaarlijke filosofie en het uitgaan van de genoemde "grondmotieven" als beheersende krachten van het gehele mensenleven een aantasten of op zij schuiven van de belijdenis is!

☆☆☆

Voorts is prof. Mekkes er diep van overtuigd dat de wetenschappelijke theologie in de wijsbegeerte een aanvang neemt!

Hij schreef letterlijk: "Binnen de sector der wetenschapsbeoefening is aan haar (aan de christelijke wijsbegeerte namelijk -C.V.) de plaats in de hoek bij dit middelpunt (met dit middelpunt bedoelt M. de openbaring Gods in de wortel der Schepping - C.V.) wijl aan haar de samenhangen binnen die sector ter wetenschappelijke verantwoording zijn gesteld... De theologische faculteit zou goed doen, te verstaan, dat haar eigen wetenschappelijke formuleringen **een aanvang nemen in de wijsbegeerte.**"¹⁾

Ten aanzien van deze zeer belangrijke principiële kwestie zijn er onder ons velen die deze opvatting van prof. Mekkes weer radicaal afwijzen.

☆☆☆

En last not least: Prof. Mekkes maakt een scherp onderscheid — al wil hij daarbij uiteraard niet van een scheiding weten — tussen: laat ik maar zeggen: de Kerk met een grote K en de kerk met een kleine k. De Kerk met de hoofdletter is volgens zijn eigen omschrijving "het boventijdelijke Lichaam van Christus". In dit boventijdelijke lichaam van Christus hebben we te doen met "de volheid der religieuze mensengemeenschap". Het is "de werkelijkheid aller samenlevingsverhoudingen". Deze volheid der religieuze mensengemeenschap omvat het menselijk bestaan naar al zijn facetten. Het heeft voorts zijn "uitstralingen" in een veelheid van "tijdelijke samenlevingsverbanden".

Eén van deze tijdelijke samenlevingsverbanden is nu de geïnstitueerde kerk, welke haar primaire, en feitelijk enige opdracht heeft in de prediking van het Woord. De Kerk en de gemeenschap der heiligen mogen evenwel beslist niet binnen dat kerkelijke in-

stituut worden opgesloten of beperkt! Dat zou zijn een "verabsoluteren" van een "tijdelijk" samenlevingsverband! En een dergelijke verabsolutering is zonder meer een symptoom van afval!²⁾

Geleid door deze overtuigingen heeft prof. Mekkes toen hij in de synodaal-geref. kerken in Den Haag niet meer de verkondiging van het volle evangelie vond zich aangesloten bij de Waalse gemeente aldaar. Daar vond hij bij ds. Forbes wat hij elders tevergeefs had gezocht. Zoals men weet behoren de Waalse Kerken bij de Ned. Herv. Kerk. Zij vormen daar één — de 54ste — classis van.

☆☆☆

Het spreekt vanzelf dat de Verbondsraad van het G.P.V. al deze dingen wist. Ze zijn voor ieder kenbaar.

En desondanks heeft hij prof. Mekkes gevraagd om als broeder onder de broeders met de andere drie genoemden te spreken over, en leiding te geven in de dodelijk ernstige politieke strijd onzer dagen. Samen te getuigen van het Koningschap van Christus. Samen gereformeerde politiek te bevorderen. En wat het meeste is: samen te bidden om de zegen des Heren over deze tijd.

Zoals ik reeds schreef: ik ben dankbaar voor het optreden van prof. Mekkes in het gehouden nationale appèl.

Ik heb ernstige bezwaren tegen zijn theorie omtrent de kerk! Maar het is naar mijn overtuiging mogelijk — en in de katastrofale ontwikkeling van het politieke, ook van het christelijk-politieke, leven onzer dagen ook noodzakelijk — dat **allen die metterdaad** het koningschap van Christus ook in het politieke leven erkennen elkaar zoeken en samenwerken.

Maar dat mag alleen geschieden:

als men daarbij geen "politieke" of "tactische" bijbedoelingen heeft;

als men die samenwerking niet beschouwt als een openbaring van een of andere "pluriformiteit der kerk";

als deze samenwerking een prikkel wordt om ook in "het kerkelijke" de door God gewilde eenheid te realiseren;

als men — en dat is het beslissende — de broeder met wie men zo samenwerkt ook werkelijk als broeder erkent en dus bereid is met hem, **precies zoals hij is**, volledig kerkelijke gemeenschap aan te gaan en als volwaardig kerklid te beschouwen!

☆☆☆

Ik eindig dit artikel met nog twee opmerkingen.

De eerste is deze: Er zijn broeders die van oordeel zijn dat de schrijvers van de bekende "Open Brief" aan de "noodgemeente" in Groningen het kerkelijke tafellaken hebben doorgesneden en dat dat nu ten opzichte van hen ook moet worden gedaan.

Ik wil er in verband daarmee op wijzen dat zij die deze brief en de schrijvers ervan zó beoordelen in het kerkelijk standpunt van prof. Mekkes pure ketterij moeten zien. Want prof. Mekkes gaat in zijn kerkbeschouwing veel "verder" dan de genoemde briefschrijvers. Zijn "pink" is wat die kerkbeschouwing betreft dikker dan de "lendenen" van deze broeders.

De tweede opmerking welke ik wilde maken is de volgende: Er is een trouw lid van één onzer kerken, voor wiens politieke activiteit men niets dan lof had en die alleen maar liet blijken dat hij de gemeenschap met de broeders van de Groningse "noodgemeente" niet verbrak, en die daarom uit de politieke leiding en zelfs uit de gemeenteraad werd gestoten. Ik bedoel br. Laning. Mijn vraag is nu: hoe kan men daarmee rijmen dat men een man die zich, hoewel daarop sterk werd aangedrongen, **niet** vrijmaakte, maar lid van de Hervormde Kerk werd, naar vo-

ren schoof om mede leiding te geven aan het gereformeerde politieke leven?

Ik begrijp dat echt niet!

Men spreekt tegenwoordig veel over duidelijkheid in het politieke leven. En dat is goed, want politiek moet duidelijk zijn.

En daarom hopen we dat ook ten aanzien van deze kwesties volledige duidelijkheid komen zal.

Dat is zelfs nodig.

C. V.

¹⁾ Scheppingsopenbaring en Wijsbegeerte. Kampen 1961, blz. 59.

²⁾ Idem, blz. 130/1; en vooral **Anti-Revolutionaire Staatskunde**, 21e jaarg. no. 9. Sept. 1951, blz. 289.

³⁾ "Trouw" gaf van de rede van prof. Mekkes dit minachtende, sneerende "verslag":

"Professor dr. J. P. A. Mekkes, fragiel manetje maar boordevol beginselen en vlijmscherp antithetisch: Voor de christen staat altijd voorop de fundamentele tegenstelling tussen leugen en waarheid. Wat was Soekarno anders dan leugen; daar is de leugen van "vrede in Vietnam", de hetze tegen Zuid-Afrika, de grote leugen van de "democratie", die niets anders is dan wetteloosheid en tirannie. Gezagsdragers gooien zich te grabbel voor het televisie-proletariaat, groepselite en straatgepeupel zouden ons geliefd koningshuis graag zien verdwijnen..."

Een dergelijk verslag is helaas typerend voor de geest van "Trouw".

Wegens plaatsgebrek moest het vervolgartikel over Leesbare brieven aan een wereld in nood van B. Goudzwaard over blijven staan tot de volgende week.

„Kerkelijk Leven“

Appèl

Artikel 31 zegt dat iemand, die zich verongelijkt acht door de uitspraak ener mindere vergadering, zich zal mogen beroepen op de meerdere vergadering.

Dat betekent b.v. dat hij zich zal mogen beroepen van de kerkeraad, door wiens uitspraak hij zich verongelijkt acht, op de eerstvolgende classis.

Let wel: op de classis. Niet: op de kerken der classis, maar op de classis. Bezwaarden zenden hun bezwaarschrift aan de roepende kerk dezer classis. Deze doet bij de toezending van het voorlopig agendum daarvan mededeling aan de kerken der classis. Soms zendt de bezwaarde zijn appèlschrift in afschrift ook toe aan de kerkeraden. Dat is correct. Mits men die strekking van zulk een toezending goed begrijpt. De bedoeling kan noch mag zijn, dat de kerkeraden op hun vergadering maar vast met de behandeling van dat appèl beginnen. Dat is hun taak niet. Een bezwaarde heeft niet het recht zijn bezwaren op de tafels der zusterkerken te leggen, en de kerkeraden zijn niet geroepen noch bevoegd deze te behandelen.

De ouderlingen van de kerk van A. zijn ouderlingen van de kerk van A. en niet van die van B. Hun taak is geen andere dan de toegezonden stukken in handen te stellen van de afgevaardigden naar de classicale samenkomst. En deze en deze alléén behandelt het appèl.

Artikel 31 spreekt van appèl op de meerdere vergadering. Niet van appèl op de kerken der meerdere vergadering. Appèls op de generale synode b.v. dienen door deze en niet door al de nederlandse kerkeraden behandeld te worden.

Niet de kerkeraden, de meerdere vergadering is de aangewezen instantie voor appèl.

G. Visee

te berde

"De koning verleent adeldom" staat er (nog steeds) in onze grondwet en onwillekeurig denken we aan grote Nederlanders die in de adelstand verheven zijn of kunnen worden. Hij of zij die goed thuis is in de geschiedenis herinnert zich nog dat Gijsbert Karel van Hogendorp in de gravenstand verheven is en misschien heeft hij of zij ook nog weet van de baron geworden baron Floris Adriaan van Hall, maar dan houdt het ook op. Het verlenen van adeldom is vandaag niet veel meer dan een bijzondere naamsverandering, een bizarriteit die aan het verleden herinnert. In het verleden heeft de adel een belangrijke, in Europa niet weg te denken rol gespeeld. Toen had zij nog bepaalde rechten en bevoegdheden. Het bijzondere, althans in onze ogen, was dat die bevoegdheden van staatsrechtelijke aard erfelijk waren, die in die tijd gekocht en verkocht, beleend en verpacht konden worden. Iets geleerder uitgedrukt: in de Middeleeuwen en nog lang daarna zag men geen principieel onderscheid tussen privaatrecht en publiekrecht. Dat was toen en toen is nu niet meer.

Het ambt van burgemeester, van minister, van rechter, van belastinginspekteur, enz. is vandaag niet meer erfelijk.

In ons land bestaat hierop één uitzondering en dat is die van het koningschap.

Art. 10 van de grondwet bepaalt: De Kroon is en blijft opgedragen aan Z.M. Willem Frederik, Prins van Oranje-Nassau (d.i. Koning Willem I - W.) om door Hem en Zijn wettige nakomelingen te worden bezeten **erfelijk**...

Behoudens deze uitzondering zijn alle erfelijke ambten afgeschaft en dat is maar goed ook. Bezien we de zaak nuchter — mag dat? — dan kunnen we met een gerust hart stellen dat het koningschap een anachronisme is, d.w.z. een verschijnsel dat thuis hoort in vroeger eeuwen en niet meer past in de huidige tijd.

Anderzijds moeten we opmerken dat ons koningschap meegegroeid is met de tijd.

De grondwet van 1814 bepaalt al, dat alleen prinsen of prinsessen kunnen opvolgen die geboren zijn uit een huwelijk, dat aangegaan is met toestemming van de Staten-Generaal en in 1922 zijn nog enige verdere beperkende maatregelen in deze genomen. De grootste verandering in het koningschap is in 1848 gekomen. Toen werd in de grondwet het huidige art. 55 opgenomen: De koning is onschendbaar, de ministers zijn verantwoordelijk. De Koning is onschendbaar wil zeggen: de Koning kan niet door de Staten-Generaal ter verantwoording geroepen worden voor welke regeringshandeling dan ook, doch wel de minister. Vanaf dit moment handelen koning en minister altijd samen en is de Koning in zekere zin gebonden aan de bereidheid van de minister om voor bepaalde handelingen verantwoording op zich te willen nemen. Wat er tussen Koning en minister geschiedt blijft geheim en komt eerst in het openbaar als de archieven voor de historici worden opengesteld. Dan blijkt in de meeste gevallen wel dat de Koning niet zo maar een ledepop blijkt te zijn geweest, maar dat aan de andere kant zijn macht om op eigen houtje op te treden enorm is beperkt. De voornaamste betekenis van het bestaan van het koningschap ligt o.i. dan ook niet op het staatsrechtelijke vlak, maar op het nationale. Juist omdat het koningschap erfelijk is, kan de koning boven de partijen staan. Hij is nooit de verkozen kandidaat van de ene of de afgewezen kandidaat van de andere partij; hij kan dus meer dan een president een nationale figuur zijn.

Als ander argument noemen wij het feit dat een koningskind een betere opleiding kan krijgen voor dat unieke ambt dan welke kandidaat-president ook maar.

Tenslotte, en dat geldt in bijzondere mate voor ons land, een koningshuis geeft een historische, we zouden haast zeggen: een mystieke band. Dat is dus zuiver een gevoelsargument. De naam "Oranje" doet ons wat en dat kan de naam van b.v. Drees, Beel of Zijlstra nooit bij ons opwekken. Wij voor ons zijn dan ook overtuigd voorstander van het koningschap a.d. 1967. Het is daarom dat wij met zorg het streven van het G.P.V. om de macht van de Koning te vergroten, gadeslaan.

(vervolg op pag. 4 - eerste kolom)

Huwelijk en gezinsvorming

(slot)

Malthus begon met zijn theorie over de overbevolking, waarover nog steeds gesproken wordt en waarover men het nog steeds niet eens is. Vervolgens is daar een zeer sterk gedaalde kindersterfte. Was het vroeger zo dat voor een echtpaar om drie volwassen kinderen te hebben 6 à 7 zwangerschappen nodig waren, terwijl tegenwoordig het aantal voldragen zwangerschappen haast gelijk staat met het aantal kinderen. Dit is een niet te verwaarlozen feit, want de opvoedingstaak wordt hierdoor dan toch maar verdubbeld! Voorwaar geen kleinigheid. Laten wij terloops ook even opmerken dat wij ook op deze manier „in de natuur" ingegrepen hebben en iedereen is daar dankbaar voor. Niemand zegt hiervan dat Gods borduurwerk hierdoor verbroken wordt. Ook dit is nu een punt dat de vragen naar geboortebepaling in de hand werkt. Wat vroeger als een geheimenis, een wonder der natuur gold, is nu veel van dat mysterieuze kwijtgeraakt, daarop werd reeds eerder gewezen.

Als derde punt is te noemen dat in de huidige wereld onze instelling tegenover de kinderen veranderd is. Het ideaal is toch de kinderen zo veel mogelijk mee te geven, niet zozeer financieel als wel qua opvoeding, opleiding, plaats in het leven etc. Dit i.f.t. vroeger, toen ze vaak bij vader of moeder thuis bleven. U zult misschien zeggen dat dit wereldse motieven zijn, en dat is voor een deel ook zo, maar als de ontwikkeling van de maatschappij vandaag is dat U voor alles en nog wat ettelijke diploma's en getuigschriften moet hebben laat ons dit niet onberoerd. We zijn niet **ván** de wereld maar **wel** in de wereld en daar hebben we mee te maken.

Nogmaals, het gaat dus per se niet om financiële motieven, want vandaag geldt **nóg** het woord van de psalmdichter die nog nooit een rechtvaardige had verlaten gezien, noch zijn zaad zoekende brood, en de Héere is vandaag nog even dezelfde als toen zijn volk in de woestijn liep en hun schoenzolen in 40 jaar tijds niet versleten waren, en hun kleed in al die

jaren niet verouderd was. Dat geloven we ook vandaag nog! Daarom spelen financiële overwegingen geen rol bij de vraag naar de al of niet geoorlooftheid van geboorteregeling. Maar de maatschappelijke situatie (sociaal, economisch) wel degelijk.

Ten vierde moeten we onze aandacht richten op de sterk veranderde positie van de vrouw ook onder ons. Al heeft ze dan in zaken van kerkregering (nog?) geen stemrecht, thuis in het gezin heeft ze toch wel degelijk een stem in 't kapittel. En moet daarom getreurd? Is het niet zo, dat hierdoor de taak van de moeder veel meer omvattend, moeilijker, maar ook veel mooier is geworden? Ook onze vrouwen vandaag kunnen niet meer alleen maar de huishouding verzorgen; zij moeten meeleven met de dingen die om hen heen gebeuren „in kerk, staat en maatschappij". Ze moeten tijd overhouden om te lezen en hun kinderen te leiden en te begeleiden.

Ten vijfde moet gewezen worden op de veranderde houding man-vrouw ook „onder ons". Het is niet meer als vroeger, dat de ouders de echtgenoten voor hun kinderen uitkiezen. Want in die tijd en in die situatie werd vooral van de vrouw verwacht, dat ze kinderen (zonen) zou voortbrengen, die voor haar man en door hem ook voor haar, macht, eer en rijkdom betekenden, het voortleven van het geslacht. Het is tegenwoordig wel zo, wil het goed zijn, dat men en vrouw **in liefde** met elkaar verbonden zijn. En die liefdesband is het ook die hen samenhoudt in alle dingen van het tijdelijke en eeuwige leven! Dat is wat Paulus bedoelt als hij zegt aan het vrouwelijke vat eer te geven als aan brozer vaatwerk.⁵⁾

Kortom door al deze dingen komt ook onder ons steeds meer de vraag naar de geoorlooftheid van geboorteregeling naar voren.⁶⁾

Is geboorteregeling handelen geoorloofd, ja of nee?

Dit is de centrale vraag waar we niet onderuit kunnen komen. En dan nogmaals, en dat mag nog weleens gezegd, niet vanwege televisie, brommer, auto en gaat U maar door, maar wel

(Vervolg van pag. 3 - derde kolom)

De argumentatie van deze kant is nog steeds niet bepaald indrukwekkend.

Een beroep op het gezegde: "De Koning regeert bij de gratie Gods, zoals boven iedere wet staat" (Manifest 1967) zegt niets. In de eerste plaats is de oorspronkelijke betekenis van "bij de gratie Gods" van absolutistische aard, daarmee schermde Lodewijk XIV al toen hij de Hugenoten in zijn land vervolgde. Wil men deze term een nieuwe inhoud geven, het is ons wel, maar dan staat deze in principe niet op een ander vlak dan "Kamerlid bij de gratie Gods". Dat deze term boven iedere wet staat, zegt ook niet veel, immers het wetsformulier staat in de grondwet voorgeschreven en daar ontbreekt juist deze term. M.a.w. wat boven de wet staat is in strijd met de grondwet die de koning onder ede bevestigd heeft te handhaven.

Wij bevelen een onderzoek naar deze kwestie gaarne aan een G.P.V.-historicus aan. Wij willen hem vast een wenk geven n.l. dat indertijd — was het 1887? — door de A.R. een voorstel is ingediend om de woorden "bij de gratie Gods" in de grondwet op te nemen. Dit voorstel is vanwege de tegenstand toen snellijk teruggenomen, omdat als het verworpen werd deze woorden voortaan ook niet meer boven de (gewone) wet mochten prijken. Wij vermelden dit laatste expres omdat uit deze historie een les getrokken kan worden. Wij vrezen namelijk dat als dit G.P.V.-streven om de koningsmacht te vergroten meer bijval zou krijgen, sommige tegenstanders niet alleen dit streven zullen tegengaan maar zelfs het koningschap zullen willen verwerpen. Het streven van het G.P.V. om de hoogheid van het gezag te handhaven heeft onze volledige instemming, maar haar streven om de koningsmacht een omvang te geven zoals deze zelfs nooit in de Nederlandse geschiedenis gehad heeft, wijzen wij radikaal af. Het G.P.V. moge herinneringen ophalen aan de Vader des Vaderlands — waarom de naam van Willem de Zwijger gebruikt, een naam die hem door zijn vijanden is gegeven! — aan de stadhouder-koning en aan Wilhelmina, haar streven doet meer denken aan Bilderdijk dan aan Groen van Prinsterer en gaat tegen de historie van ons volk in en is dus reaktionair. Dat is geen Bijbelse politiek.

Westerhuis

Vervolg "Huwelijk en gezinsvorming"

om der wille van ons werkelijk mens-zijn, ons werkelijk Christen zijn, ook van de vrouwen!!

Er is nog een tweede dat duidelijk gezegd moet worden, n.l. dat als op deze vraag een bevestigend antwoord komt, de **methode**, de **manner** waarop we regelend ingrijpen een vraag van de tweede orde wordt, die door elk ouderpaar onderling en al dan niet in overleg met hun huisarts zal moeten worden beantwoord. Het is n.l. wel dienstig erop te wijzen dat de z.g.n. periodieke onthouding niet „beter” niet „natuurlijker” is dan het gebruik van de „pil” of andere mechanische voorbehoedmiddelen. Wij zijn toch niet Rooms!

Maar nogmaals deze vragen komen op de tweede plaats en de methoden laten zich moeilijk in een blad als „Opbouw” beschrijven. De grote vraag waar het om gaat is de vraag die boven werd genoemd en waarop U een duidelijk antwoord verwacht. Welnu, **in onze tijd is ieder ouderpaar verantwoordelijk voor het aantal kinderen**. Dat sluit geboorte regelend handelen in.

U zult begrijpen, gezien het bovenstaande dat dus elk ouderpaar zijn eigen verantwoordelijkheid heeft jegens zijn Schepper allereerst, jegens elkaar, jegens hun kinderen, jegens de „gemeente”, jegens de maatschappij en er is nog veel meer te noemen.

Het „hoe meer, hoe beter”. „Gods water over Gods akker laten lopen” is met de menselijke verantwoordelijkheid (vgl. ook het slot) ten enen male niet te rijmen en verlaagt een mens tot een dier, want daar is elke paring een lustbeleving alleen voor eigen bevrediging. Maar de geslachtsgemeenschap van een in liefde verbonden man en vrouw is, als ze goed is, altijd op de ander gericht, is uiting van dat in liefde verbonden zijn, is zinloos bij een kinderloos huwelijk b.v. (Trimbos), maar daarover straks meer.

Eerst in het kort nog enkele overwegingen die mee het positief beantwoorden van de vraag naar het geoorloofd zijn van geboorte-regelend handelen hebben beïnvloed:

a) Als er een echtpaar is dat kinderloos blijft is ieder het er over eens dat ze daaraan zoveel mogelijk moeten laten doen. Hier wordt dus óók een verantwoordelijkheid gesteld voor een conceptie en zwangerschap, in dit geval dan wel met betrekking tot het uitblijven daarvan. En de arts wordt gevraagd om **dit** borduurwerk Gods zo mogelijk **om** te vormen. Hieruit hoeft uiteraard niet geconcludeerd dat het omgekeerde dan ook mag, maar het kan dan toch mee als overweging gelden.

b) Eén en andermaal werd reeds gezegd dat het optreden van zwangerschap al of niet, alleen maar geheimenis is, dus is de mens wel degelijk verantwoordelijk daarvoor!

c) Wat eerder in de punten 1 t/m 5 genoemd werd.

d) Kinderen zijn een zegen des Hééren, maar dat houdt niet in: hoe meer kinderen, hoe groter zegen!!

e) Het belangrijkste en het meest positieve element wordt gevonden in de vraag naar de functie van de seksualiteit en de geslachtsgemeenschap in het geheel van het mens-zijn. In het begin is reeds opgemerkt, dat de seksualiteit een essentieel deel van ons menselijk bestaan is, die in heel het leven een belangrijke rol speelt. Men kan en mag die ook niet ongestraft vervormen of wegdrücken uit het leven. Voor de gehuwden wil de seksualiteit vóór alles zijn middel om elkaar de liefde te betuigen. Als ze niet opgaat in gevende, dienende liefde aan de ander dan is ze puur egoïstisch en dient alleen ter zelf-bevrediging. Dan is de coïtus slechts het uitleven van eigen driften, zonder juist te zijn wat ze in haar diepste wezen is: uiting geven aan de hoogste verbondenheid van twee mensen aan elkaar, het volledig opgaan in elkaar, het geven aan elkaar van het beste en dierbaarste wat men heeft. Hoe weinig wordt dit beseft! Regelmatig keert in de gesprekken over deze kwesties weer de uitdrukking: mijn man is niet lastig of iets in die geest. Dit is toch wel een heel scheve voorstelling van zaken. Het gaat niet over de man, niet over de vrouw, het gaat over man en vrouw samen, over hun samen beleven van de liefde: het is echt en werkelijk **samen-leving**, als het goed is.

De coïtus, de samenleving, is vóór alles middel tot uitdrukking van de verbondenheid van man en vrouw, van hun liefde voor elkaar.

Deze eenheid en verbondenheid wordt door hun seksuele omgang bevestigd, gevoed, gesterkt, onderhouden. Als U het niet mis verstaat is te zeggen: je hebt het (in het huwelijk) nodig als brood. Vgl. ook wat J. H. v. d. Berg zegt in *Metabletica*, blz. 163: „De vrouw die zich 's nachts schikt in een niet geheel aanvaardde, misschien wel verafschuwde geslachtsgemeenschap, begint de dag anders dan zij die bij het ontwaken terugdenkt aan een lichamelijk geluk, dat haar nog gevangen houdt. Zo is er een ander ontwaken bij de man, die gehumeurd terug moet zien naar een nachtelijk verzet, dan bij hem die zijn vrouw kan plagen om haar toeschietelijkheid. Zij verschijnen anders aan het ontbijt, man en vrouw, bidden anders (indien zij bidden) spreken anders tot de kinderen en gaan anders aan hun werk.” (J. H. v. d. Berg: *Metabletica*; uitg. Callenbach.)

Het komt ons voor dat in dit citaat een wijsheid is neergelegd, die ieder bij eerlijk overdenken als juist zou moeten erkennen. Daarom is het niet juist (en nergens in de Schrift geboden) om langdurige onthouding in het huwelijk als (ook een) methode van geboorteregeling, aan te prijzen, omdat daardoor het huwelijk in zijn wezen bedreigd wordt. Bovendien, het werd reeds gezegd, onthouding is ook slechts een methode van geboorteregeling en is dus ook pas een vraag van de tweede orde. Toch, omdat het ons voorkomt, dat onthouding in onze kringen nog veelszins wordt aangeprezen, willen we nogmaals duidelijk stellen dat onthouding anders dan in de zin van 1 Cor. 7 (zie boven) o.i. volledig moet worden afgewezen, omdat de Schrift:

1) deze onthouding veroordeelt.

2) De onthouding de seksualiteit als schepingsgegeven mutileert, afsnijdt.

3) De verantwoordelijkheid door ontbinding van onze schouders zou zijn afgewenteld.

Of we zo gelukkig moeten zijn met al die methoden en technieken die als tekenen van deze moderne tijd zich aanmelden, is een vraag van andere orde, die samenhangt met heel de ontwikkeling van de maatschappij.

Zijn we zo gelukkig met auto's en brommers op de weg waardoor het zich in het verkeer bewegen alleen al een voortdurend gevaar betekent? Ook dit, met nog o zo veel andere dingen zijn consequenties van het moderne leven, waar we midden in staan, waar we mee te maken hebben en het bepalen van onze houding t.a.v. techniek, maatschappij (sociaal, economisch, financieel, politiek), het is alles eigen verantwoordelijkheid die we niet moeten proberen af te schuiven. Welnu deze verantwoordelijkheid geldt ook t.a.v. huwelijk en gezinsvorming en het is niet zo dat door geboorteregeling handelen de losbandigheid binnengehaald wordt. Als die komt, komt ze uit het hart van de mens vanwaar alle uitgangen des levens zijn. Als wij in ons huwelijk niet de verantwoording willen dragen voor het wezen (en voor het **wel-wezen**) van de ander, de man, de vrouw, de kinderen, als de huwelijksverhouding niet is een in liefde verbonden zijn, ja dan is de weg voor alle losbandigheid open, maar dat geldt niet alleen de huwelijksverhouding, maar dat geldt al de samenlevingsverbanden.

Als wij niet weten wat het betekent in de wereld en niet van de wereld te zijn dan kunnen we wel ophouden met waar dan ook over te praten, ook over het huwelijk.

In het bovenstaande is zeker niet alles gezegd wat over deze materie zou zijn te zeggen, de bedoeling was voor alles ook onder ons de aandacht op deze dingen te vestigen, omdat ze die aandacht meer dan verdienen. Misschien dat door het lezen hiervan een man en een vrouw „ergens in Nederland” zich weer samen op hun huwelijk gaan bezinnen. Dan is dit schrijven niet voor niets geweest.

We mogen een stuk van Gods goede schepping (dat heeft Hij zelf gezien en gezegd! zie, het was goed!) waarin twee mensen op het hoogst hun liefde aan elkaar kunnen betuigen niet „onder een korenmaat” zetten maar dankbaar aanvaarden uit Gods goede hand, die ons in de gebroken wereld nog zoveel schoons te genieten geeft. Maar nogmaals, dan zullen we ons ook onze verantwoordelijkheid bewust zijn, waarvan we belijden doen met hart en mond, mét art. 37 N.G.B. waar we belijden te geloven dat de gedachtenis van dit oordeel (het laatste!) waar we rekenschap zullen geven van **alle** ijdele woorden die we gesproken hebben, als de boeken: d.i. de consciëntiën geopend zullen worden voor de vromen (dus ook voor ons!) zeer wenselijk en troostelijk is. Gedenk het woord van Prediker; geniet het leven met de vrouw, die ge lief hebt al de dagen des ijdelens, die Hij, d.i. de Héere, U geeft onder de zon al Uw ijdele dagen, want dat is Uw deel onder de levenden en bij het zwoegen waarmee gij U aftoft onder de zon. Hilversum.

W. J. Moggré

⁵⁾ Zie voor deze overwegingen ook: Trimbos, *Gehuwd en ongehuwd*. Uitg.: Brand 1962.

⁶⁾ In 1966 nog weer heel wat sterker dan in 1962!

⁷⁾ We vragen ons wel eens af of hier niet een duiveltje van Roomse werkheiligheid en eigen verdienste om de hoek komt kijken. Wij geen kinderen, maar dan zullen wij er ook voor boeten.

Rectificatie

Het citaat uit „Medisch Contact” kwam wel erg verminkt in het eerste deel van bovenstaand artikel.

Het moet als volgt luiden: „In een door taboes beheerste samenleving is geen beweging, geen ontwikkeling mogelijk. Het bestaande, de status quo, is onaanraakbaar, onaantastbaar geworden. Nieuwe ideeën zijn ipso facto verdacht en in ieder geval provocerend.”

Aantekeningen bij de Kerkenordening

Er werkte nog iets anders in de kerken der reformatie. Men kon het machtige gebouw van de Rooms-Katholieke organisatie niet vergeten, de kerk van de middeleeuwen, zoals men haar noemde en zoals men haar nog

noemt. Men werd erdoor bekoord en men was er bang voor, beide. Moesten daartegen de kerken van de reformatie niet aan het organiseren? Men organiseerde, en classicale vergaderingen en synoden matigden zich de

VOOR VORSTENHUIS EN VADERLAND

Wie komt er nog onvoorwaardelijk op voor ons Vorstenhuis en waar wordt nog onze nationale zelfstandigheid verdedigd? In de Tweede Kamer heeft het GPV bewezen voor Vorstenhuis en Vaderland op de bres te staan. Waarom?

Omdat het direct te maken heeft met Bijbelse politiek. Dat is een politiek waarbij het over ons gestelde gezag wordt geëerbiedigd en het nationaal Christelijke karakter van ons land wordt bewaard.

Zo roept het GPV de overheid op niet in de eerste plaats de mens en zijn welvaart centraal te stellen, maar om God de eer te geven die Hem toekomt. Om te werken voor een gezonde bevolkingsspreiding en een snelle ontplooiing van Suriname en de Nederlandse Antillen. Dat is ontwikkelingspolitiek!

Ook staat het GPV een krachtige bestrijding van de inflatie en de werkloosheid voor en komt het op voor de rechten van Ambon en voor het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's. Maar er is méér!

Vraagt het gratis verkiezingsmanifest aan bij het secretariaat van het GPV, Oranjelaan 97 te Dordrecht. Daaruit blijkt onmiddellijk, dat het GPV een jonge partij is die duidelijk staat tegenover de in vele opzichten op elkaar lijkende 5 oude partijen.

Geeft Uw stem aan het GPV. Steunt een
DOELBEWUST BIJBELS BELEID

De Bijbelse politiek van het GPV vindt meer en meer weerklink. Zo staat het Nationaal Evangelisch Verband achter het Verkiezingsmanifest 1967 en de kandidaten van het GPV.

GEREFORMEERD POLITIEK VERBOND

regering over de kerken aan. Iets van die aanmatiging van de regering der kerk door de meerdere vergaderingen vinden we in art. 39 van de kerkenordening zoals het op de synode van Dordrecht 1618-'19 werd vastgesteld. Dat artikel is nu veranderd en ten goede veranderd, maar eertijds luidde het zo:

„In die plaetsen daer noch geen Kercken Raedt en is, sal middelertijt by de Classe ghedaen werden t' ghene anders den Kercken Raedt nae uytwijzen deser Kercken Ordeninghe opgheleydt is te doen.”

Als er geen kerkeraad is zal de classis doen wat het werk van de kerkeraad is. „Doende wat des kerkeraad is”, wij kennen deze uitdrukking uit de geschiedenis van de Doleantie. Het was in 1886 en daaromtrent geen nieuwe gedachte. Er is geen kerkeraad wanneer de kerk nog niet geïnstituëerd is, maar er is ook geen kerkeraad wanneer de synoden of haar deputaten de kerkeraad hebben weggevoerd. En dan konden naar de oude lezing van art. 39 van de kerkenordening de classes hun gang gaan, „doende wat des kerkeraad is”. En ze hebben het meermalen gedaan.

Indien men nu kerken wilde instituëren op de manier van de 16e eeuw was er voor de classes werk aan de winkel. Er zijn nog plaatsen genoeg waar nog geen kerkeraad is en ook nog niet zijn kan, plaatsen die nog geheel Rooms zijn, of die niet eens meer vrijzinnig zijn en zijn weggezonden in volslagen ongelof. Daar zouden de classes wat te doen hebben indien ze daar wilden doen wat naar de kerkenordening de kerkeraad is opgelegd. Maar hun werk zou daar nu evenals in de 16e eeuw een schijnvertoning worden. Waar geen

gelovigen zijn is geen kerk en waar geen kerk is kan men de kerk niet maken door te gaan instituëren.

Wanneer het zover is dat ter plaatse de kerk geïnstituëerd kan worden is de zaak eenvoudig, maar vóór het zover is zijn er vaak heel wat moeilijkheden te overwinnen. Wanneer het hier in het land moet gebeuren is er vaak meer dan één kerkeraad mee gemeid, soms wel drie. Elk van die kerken moet een deel van haar terrein afstaan en dan komt de vraag waar de nieuwe grenzen zullen lopen, en elk ervan moet een deel van haar leden verliezen en kan daardoor in moeilijkheden komen. De kerk heeft ook een financiële kant en verlies van leden brengt verlies van inkomsten mee. En hoe denken zij erover die zullen gaan behoren tot de kerk die geïnstituëerd zal worden? Als van twee of drie kerken delen samengevoegd worden komen ze te leven in een nieuwe kring, samen met mensen die ze niet of nauwelijks kennen. Ze blijven wonen op de plaats waar ze hun leven lang gewoond hebben maar ze moeten hun vertrouwde plaats in het kerkgebouw verlaten waar ze van hun vroegste jeugd plaats genomen hebben. Deze dingen wegen voor mensen op jaren. Anderen denken er weer anders over. Er kunnen er zijn wie het kerkelijke leven ter plaatse niet bevalt en als zij nu juist wonen binnen de grenzen van de nieuwe kerk, wat komen ze er dan mooi af. Daarom zijn zij voor instituëren. Vele jaren geleden zei mij een broeder ergens in het land, een broeder die toen al zo jong niet meer was en allang is ontslapen: „Ik heb indertijd meegewerkt aan de instituering van de kerk hier. Een van de redenen die ik ervoor had was deze dat ik niet graag nog ja-

ren naar Ds. X. wilde luisteren.” Zuiver was het motief niet. Wat is zuiver op het erf des Heren?

Wanneer men ergens ter wereld in een afgesloten hoek de kerk wil instituëren is het instituëren eenvoudig. Elke plaatselijke kerk heeft de volledige kerkelijke macht, ook de macht om de ambten in te stellen, maar men moet wel weten wat men doet en bezinnen eer men begint. Wanneer er in Djakarta twee gezinnen wonen, twee in Semarang, drie in Malang, één op Ambon, één op Soemba, en hier en daar nog een ambtenaar of employé op een terrein met afstanden als van Edenburg tot Rome en van Amsterdam tot Moskou, kan men voor het kerkelijke handboek een heel aardige statistiek maken van de kerk van Semarang, maar allen wonen daar waar de kerk niet is, en ze ondervinden het. Waar de kerk niet is kan men de kerk ook niet instituëren. De kerk moet er eerst zijn vóór men haar organiseren kan.

Indien men ergens ter wereld de kerk instituëren wil moeten er genoeg broeders en zusters zijn om ook inderdaad een gemeente te vormen en moet het nodig zijn dat de ambten worden ingesteld. Als er vier of vijf broeders zijn is het niet nodig dat twee ervan worden belast met het opzicht over de andere twee of drie. Wanneer de verhoudingen niet goed zijn vrees ik dat de spanningen maar groter worden wanneer daar een of twee komen met ambtelijk gezag. En als de verhoudingen goed zijn, geeft het dan moeite wie de leiding zal hebben als men des zondags samenkomt? Wil men de kerk instituëren dan moeten de broeders en zusters zo dicht bij elkaar wonen dat ze op zondag kunnen samenkomen. En men mag ook wel bedenken of er wat vastheid van woonplaats is.

Ambtenaren en employé's worden nog al eens overgeplaatst en vaak onverwacht. 't Kan gebeuren dat men nauwelijks de ambten heeft ingesteld of de ambtsdragers verdwijnen. En waar krijgt men dan andere vandaan?

Als 't moet kan elke kerk zonder hulp van buiten alle drie ambten instellen, niet alleen het ambt van ouderling en van diaken maar ook het ambt van dienaar des Woords en der sacramenten. De broeders kunnen een broeder uit hun midden tot dat ambt roepen en hem in dat ambt stellen. Theoretisch kan dat maar de praktijk zal de moeilijkheden brengen. Wat de bediening van de sacramenten betreft is men dan klaar, sacramenten bedienen kan iedereen wel doen. Maar de bediening van de sacramenten is verbonden aan de bediening van het Woord en men moet die twee niet scheiden. Een ambt alleen voor de bediening van de sacramenten heeft Christus in zijn kerk niet ingesteld. Maar zondag aan zondag het Woord voor de gemeente bedienen is niet ieders werk. Wanneer de broeders iemand uit hun midden in het ambt van dienaar des Woords zouden stellen vrees ik dat ze gauw zouden terugverlangen naar de leediensten. Ik hoor al zoveel klachten over het preken van mannen die ervoor opgeleid zijn dat ik het zo maar niet durf te wagen met mannen die er niet voor opgeleid zijn.

Men kan op vele plaatsen op de aarde komen waar de kerk niet is, maar men kan ook op vele plaatsen buiten de grenzen van ons vaderland komen waar de kerk wel is. Daar zal niet alles zo zijn als we het hier gewend zijn maar daarom is de kerk er wel. Art. 86 van de kerkenordening zegt: „In middelmatige dingen zal men de buitenlandse kerken niet verwerpen, die een ander gebruik hebben dan wij”. Naar het oordeel van de broeders die in 1618 te Dordrecht in synode samenkwamen is het een middelmatig ding dat een kerk andere belijdenisgeschriften heeft dan de drie formulieren van enigheid die wij hebben. De kerk van Engeland had in 1618 de twee niet die wij toen hadden en heeft het derde nooit aangenomen. De kerken van Duitsland en Zwitserland hadden ze ook niet of maar ten dele, en die hebben het derde ook nooit aangenomen. Toch werden deze buitenlandse kerken daarom niet verworpen, integendeel, ze werden te hulp geroepen om mee te oordelen over zaken van de leer. Het kan wel eens goed en nodig zijn dat ergens ter wereld naast de bestaande kerk een andere kerk wordt geïnstituëerd. Verschillen van taal en ras kunnen dat nodig maken al is men ook één in Christus, zoals te Djokja waar naast elkander leefden een kerk van Javanen, een kerk van Chinezen en een kerk van Europeanen. Men hoeft niet te doen alsof die verschillen er niet zijn. Men moet niet reeds op de oude aarde grijpen naar wat pas de nieuwe aarde geven zal. Waarom zouden mensen van een ander ras hun eredienst niet mogen inrichten op een manier die bij hun aard past? En wij niet op een manier die bij onze aard past? De eenheid in Christus is wat anders dan eenvormigheid. Het verschil tussen een neger en een blanke is veel meer dan een verschil van kleur van de huid.

Anders staat de zaak wanneer er zulke verschillen niet zijn doch alleen maar verschillen van formulering van de belijdenis en van gebruiken. Wat dat betreft kunnen we van de Dordtse vaders leren. Als er alleen maar is een verschil van formulering van de belijdenis en van gebruiken moet men zich houden aan de kerkenordening en geen kerk daarom verwerpen en mag men daarnaast geen andere kerk instituëren. Maar dan komen de moeilijkheden met de organisaties, onder de naam van kerkverband of onder een andere naam. Elke kerk, in het buitenland zo goed als in het binnenland, is stevig gevoegd in de een of andere organisatie. En die organisaties houden wel gescheiden wat bijeen behoort. De Schrift kent zulke organisaties van kerken niet. De Schrift heeft zulke belemmerin-

gen om samen te gaan niet in de weg gelegd. Afbreken is gemakkelijker dan opbouwen, zegt men, maar dat gaat in dit geval niet op. Een nieuw kerkverband te leggen is een kleinigheid en daar staat dan de muur. Maar hoe krijgt men hem weer weg?

K. Doornbos

INGEZONDEN

Lijkbezorging

Ondergetekende is degene, die reageerde op het 1e artikel van dokter P. Pel te Kampen over "lijkbezorging".

Gaarne maak ik van de door de redactie geboden gelegenheid gebruik, om thans kort in te gaan op het 2e artikel van br. Pel, dat stond in "Opbouw" van 13 jan. jl. Dokter Pel vraagt nl. om één of meer plaatsen uit de H.S., waaruit blijkt dat begraven door God geboden c.q. verbranding verboden is.

Daar is allereerst 2 Sam. 21:13-14. De lichamen van Saul en zijn zonen waren door de mannen van Jabes in Gilead (waarschijnlijk vanwege de verminking door de Filistijnen) verbrand, waarna zij de beenderen begroeven (1 Sam. 31:12-13). David prees hen om deze laatste eer aan hun heer bewezen (2 Sam. 2:5). Er klopte echter iets niet. Want uit 2 Sam. 21 blijkt, dat er iets is, waarom de HERE hongersnood zond in het land. Dat betrof in de eerste plaats het doden van de Gibeonieten door Saul (21:1). Maar als daarna de Gibeonieten van David de gelegenheid krijgen 7 nakomelingen van Saul op te hangen, is het blijkbaar nog niet goed tussen David en de HERE. Pas nadat hij, behalve deze 7 lijken, die door Rizpa bewaakt waren, ook de beenderen van Saul en Jonathan heeft opgegraven en (opnieuw) begraven in het land van Benjamin wordt de toorn van God over het land afgewend (21:12-14).

David moet dus tot het inzicht zijn gekomen, dat de handelwijze van de inwoners van Jabes in Gilead de HERE niet welbehaaglijk was geweest, evenmin als het maar laten hangen van de 7 door de Gibeonieten gedoden.

In het licht van dit hoofdstuk zou ik ook Amos 2:1 als bewijspplaats willen blijven zien. Dokter Pel heeft in zijn 1e artikel de exegese voorgedragen, dat het hier om lijkschennis ging. Mogelijk, dat dat er bij komt, al is het niet bewezen. Het gaat er bij de HERE echter om, wat men met een (eventueel weer opgegraven) lijk of doodsbenederen doet: begraven zoals David deed of verbranden wat men met het gebeente van de koning van Edom deed (Amos 2:1).

Op het eerste rustte de zegen des Heren, op het tweede Zijn vloek.

Dat echter verbranding, na lijkschennis zelfs, door God met welgevallen werd toegelaten, leert ons 2 Kon. 23:16, waar Josia in zijn ijver voor reformatie de beenderen van Jerobeams gouden kalf-priesters liet opgraven en verbranden. Doch hier spreekt het reeds door de HERE in 1 Kon. 13:2 aangekondigde oordeel! En dat is een ander gezichtspunt van de zaak.

Bij verbranding gaat het in de Schrift bijna altijd over het oordeel des Heren, dat voltrokken wordt. Denk aan Achan (Joz. 7:25: eerst gestenigd, daarna verbrand), aan bloedschande (Lev. 20:14), ontucht van een priesterdochter (Lev. 21:9). Er zijn meer van zulke Schriftplaatsen. Aan de andere kant toont de HERE zwaar over het door het vuur laten gaan c.q. verbranden van mensen. Vergelijk bijv. Jer. 7:31-32 en aanverwante plaatsen.

Tenslotte: als in 1 Cor. 15 het begraven symbool is van de zekerheid van de opstanding der doden voor een christen (ook al "klopt" het beeld dan niet in alles, zoals meestal met beelden het geval is), dan is voor een ongelovige verbranding symbool van het voor altijd "weg" zijn. En dat heeft dokter Pel niet in rekening gebracht: de ontstaansgeschiedenis, althans in Nederland. En ik geloof, dat het vandaag aan de dag nog zo ligt: wie laat cremieren, doet dat in zeker 90% van de gevallen, om de opstanding der doden duidelijk te loochenen. Het is over het algemeen juist een zich afzetten tegen de geloofszekerheid van de bijbel in 1 Cor. 15. En in dat verband gezien heeft 1 Cor. 15 wel degelijk iets

te maken met de zaak waar het ons om gaat. Laat de heer Jongeling (G.P.V.) dan in de Kamer het "bijbels klimaat" waarvan hij sprak, niet voldoende hebben uitgewerkt (hij zei dat zelf reeds), daarom is het er wel! Bovendien krijgt Jongeling nog wel eens de gelegenheid.

Want de wet volgens de motie-Scheps is er nog niet!

Met dank aan de redactie voor de plaatsing.

Zwolle.

A. van Herwijnen

Naschrift:

De teksten waarmee de heer Van Herwijnen wil bewijzen dat uitsluitend het begraven van de doden de Schriftuurlijke wijze van lijkbezorging zou zijn, hebben mij niet kunnen overtuigen.

Ik kan ze niet alle bespreken, maar noem er een paar.

Lev. 21:9. Daar staat dat in bepaalde gevallen een zondares zal verbrand worden. Is dat nu een bewijs voor het gevoelen van de heer v. H.? Naar mijn mening niet. De nadruk valt hier niet op het verbranden, maar het eigenlijke van de tekst is dat die vrouw vanwege die zonde de doodstraf moet ondergaan. Verbranding is in dat geval barmhartiger dan levend begraven.

Dan Jeremia 7:31 en 32. In dat hoofdstuk beschrijft de profeet hoe heel ver het volk is gegaan in het bedrijven van allerlei zonden. In dat verband zegt hij dat ze zelfs hun zonen en dochters aan de vuurdood prijsgeven. En dan volgt er dat God zegt: hetwelk Ik niet heb geboden noch in Mijn hart is opgekomen. M.i. is dit zo te verstaan dat de Here zegt: Ik heb u wel offers gevraagd, maar slechts offers van dieren; maar gij, afgodendienaars, zijt zelfs tot het offeren van uw kinderen overgegaan. Dat kan God niet gedogen; maar heeft het iets met begraven te maken?

Verder zou ik de exegese van teksten willen laten rusten, maar alleen nog aandacht vragen voor het argument, ook door de heer v. H. aangevoerd, dat de ongelovigen, door de crematie toe te passen, hun niet-geloven in de opstanding willen demonstreren, hetgeen voor de gelovigen te meer een reden moet zijn om het begraven te handhaven.

Dat argument nu vind ik uitermate zwak. We weten (Ps. 14 en Ps. 53) dat de dwaas in zijn hart zegt: er is geen God. Uit die dwaasheid van de ongelovige vloeit al zijn verdere dwaasheid voort; ook de uiterst oppervlakkige gedachte dat hij door crematie van zijn dode lichaam de wederopstanding zou kunnen belemmeren. Hij bewijst niet anders dan dat hij van Gods macht en majesteit niets verstaat. Maar zou dit zijn doen ons moeten prikkelen om iets anders te doen, als een soort tegendemonstratie? Het lijkt me niet best als we ons handelen door een dergelijk negativisme laten bepalen.

Zo goed mogelijk positief leven naar Gods Woord lijkt me beter.

G. Pel

(Discussie gesloten - red.)

's Heren Avondmaal en onze conflicten

In verscheidene vrijgemaakte kerken in ons land dreigen onderlinge geschillen uit te groeien tot omvangrijke conflicten. Nu zijn onderlinge geschillen aangaande doorgaande reformatie, gezag der belijdenis, zgn. tussentoeestand e.d. an sich nog niet verontrustend. Ook daarin zullen we in deze bedeling steeds strijdende kerk blijven. Als we maar als elkaar volkomen respecterende broeders en zusters samen deze zaken doorspreken.

Maar wat zien we nu gebeuren? Meermaalen groeien deze geschillen uit tot ware conflicten. Diverse zienswijzen botsen. Dan naderd al gauw het moment, waarop broeders en zusters menen, dat de gemeenschap met de andere broeders en zusters niet meer beoefend kan worden. Wel te verstaan: geen gemeenschap meer aan de Tafel des Heren. Intussen menen deze br. en zr., dat ze die gemeenschap nog wel met die andere br. en zr. kunnen beoefenen in de Woorddienst, de dienst der gebeden en lofzangen. We nemen dat naar het oordeel der liefde althans aan, want ze zitten zondags met heel de gemeente ook onder het gehoor der predikanten, ze bidden en zingen met de gemeente mee. Het eerste lijkt me in volkomen tegenspraak met het laatste. Wilt u: het laatste in volkomen

tegenspraak met het eerste. Ik meen, dat hier sprake is van een overspannen waardering van het Avondmaal. Een overschatting (of onderschatting?) van 't Avondmaal. Wilt u: een onderschatting van de Woorddienst, de dienst der gebeden en der lofzangen. Het Avondmaal is 'slechts' een zichtbaar waarteken en zegel van God, opdat Hij ons door het gebruik daarvan de belofte van het Evangelie (Woorddienst) des te beter te verstaan geve en verzegele. (H.C. zondag 25, vr. en antw. 66). Dat is Avondmaal. Niets minder, maar ook niets meer. Over de Tafel des Heren ligt geen waas van geheimzinnigheid. Het Avondmaal sterkt 'slechts' ons geloof, dat de Heilige Geest gewerkt heeft door de verkondiging van het Evangelie (H.C. zondag 25, vr. en antw. 65). Kunnen we samen Christus ontmoeten in de verkondiging van Zijn Evangelie, kunnen we samen in gebed voor Zijn aangezicht verschijnen, dan kunnen we diezelfde Christus ook samen ontmoeten bij brood en wijn.

Maar is het zover gekomen, dat we samen niet meer kunnen verschijnen voor Zijn aangezicht (zowel in Woorddienst als Sacrament), dan kan dat m.i. slechts een der volgende oorzaken hebben. Er is sprake van een verloochening van die Christus. Ik meen, dat daar noch in Groningen, noch in Breda, noch in Beverwijk, noch in Kampen of waar dan ook sprake van is. Hoe verschillend wij onderling ook mogen denken over verscheidene zaken, we willen elkaar toch niet beschuldigen van het verloochenen van onze ene Heer en Heiland?

Een volgende oorzaak. De conflicten zijn zo hoog opgelaaid, dat de geschillen bedolven raken onder onze haat, nijd en verdachtmaking. En waar de liefde zoek is, rest ons slechts één ding: met al die zonden gaan naar onze Heiland, Jezus Christus, Die in Woordbediening en Sacramentsbediening volkomen vergeving belooft aan allen, die hun zonden belijden. Dan verdwijnen de geschillen niet, maar in Hem hebben we desondanks reeds de oplossing van al onze moeilijkheden. Hij IS onze oplossing.

Tenslotte nog iets. Ik durf het nauwelijks neer te schrijven. Maar ik hoop niet, dat we het Avondmaal misbruiken, door het te gebruiken als een soort graadmeter voor de ernst, de diepte van onze geschillen. Dat we zouden zeggen: kijk, zo belangrijk achten we onze geschillen, dat we zelfs niet meer samen het Avondmaal kunnen vieren. Zo in de geest van: nou, nou, het is toch wel heel erg, want men heeft de Avondmaalsviering al uitgesteld. Dan misbruikt men dit heilige Sacrament, door het te gebruiken als een soort stok achter de deur. Het Avondmaal is nog altijd heel wat belangrijker dan al onze geschillen samen.

Den Haag.

A. F. Sollie

PERSSCHOUW

Prof. Van Niftrik in "Kampen".

In het juist verschenen nummer van "Kerk en Theologie" schreef prof. Van Niftrik in de bekende Kroniek van dat tijdschrift een sappig verhaal van zijn aanwezigheid bij de promotie van dr. J. Douma. Ik wil dat onze lezers niet onthouden. Hier is het:

In november en december 1966 ben ik twee malen in Kampen geweest. Dat was mij een grote vreugde. Deze bezoeken riepen herinneringen aan mijn tijd in Vollenhove op, toen ik nogal eens in Kampen preekte. Kampen was een prachtige stad —, althans voor iemand met een christelijk-historisch hart. Als men bij het statonnetje van Kampen aan de kant van het water gaat staan, biedt de stad een verrukkelijk schouwspel. Ik houd van die geweldige kerken, die dáár nog gevuld worden door een grote kerkgaande menigte. Ik houd van die stille, waardige straten. Kortom, ik ging graag naar Kampen, omdat ik van zulke steden houd. Tussen twee haakjes: dit alles geldt ook een stad als Franeker. Op een politieke vergadering in Leeuwarden, waar men meende, dat Friesland toch eigenlijk ook wel recht had op een universiteit, heb ik jaren geleden beloofd naar Franeker te zullen solliciteren als ooit de

oude hogeschool weer zou worden opgericht. De kans om benoemd te worden meen ik in Franeker te hebben; Kampen is voor mij een hoogst dubieuze zaak! Maar misschien denk ik nu te ouderwets, te veel naar de maatstaven van een tijd, die weldra geheel verleden zal zijn. Immers, het feit, dat ik in het laatste kwartaal van 1966 twee malen naar Kampen ben getogen, is op zichzelf reeds een merkwaardig teken van de grote veranderingen der laatste jaren.

Ik ben op vrijdag 25 november naar Kampen gegaan om de prootie van de vrijgemaakte gereformeerde predikant van Rijnsburg, Jochem Douma, bij te wonen. In 1960 deed de heer Douma doctoraal examen te Amsterdam, hoofdvak dogmatiek. Toen ik indertijd mijn verwondering erover uitsprak, dat hij bij mij dogmatiek kwam studeren, zei de heer Douma: "Professor, u weet niet half hoe vrijgemaakt wij zijn!" Ik had hem graag als mijn promovendus gehad, maar dat ging begrijpelijkerwijs niet door. In 1961 werd de heer Douma predikant van de vrijgemaakte kerk te Rijnsburg. Ja, ja, Rijnsburg! Kan men zich dat voorstellen? 7 à 8000 inwoners: 4 gereformeerde predikanten, 2 Hervormde, 1 christelijk-gereformeerde, 1 vrijgemaakte!!

De heer Douma promoveerde op een dissertatie: **Algemene genade**, uiteenzetting, vergelijking en beoordeling van de opvattingen van A. Kuyper, K. Schilder en Joh. Calvijn over "algemene genade".

Ik ga geen uiteenzetting over de inhoud van deze dissertatie geven noch een beoordeling. Het gaat mij er nu alleen om, dat een "barthiaanse" professor deze promotie bijwoonde, op uitdrukkelijk verzoek deelnam aan de discussie en door de senaat allervriendelijkst werd ontvangen. De promotie had plaats op Hervormde bodem (de Lemkerzaal van de Broerenkerk), wat mij op zichzelf al enigszins op mijn gemak stelde. Toen ik ook in de overvolle zaal een groot aantal Rijnsburgers bespeurde, was ik helemaal "thuis". Toch over deze dissertatie een enkel woord. Over Schilder is in breder verband nog niet veel geschreven. Als men nu eens goed op de hoogte wil komen van een zeer belangrijk facet van Schilder's theologisch denken, moet men deze goed gedocumenteerde dissertatie raadplegen. De heer Douma heeft het aangedurfd Schilder onder kritiek te stellen. Hij is van mening, dat en Kuyper en Schilder veel te Kulturfreudig zijn. Datzelfde oordeel geldt dan ook H. Berkhof. Bij Calvijn ligt de nadruk op de vreemdelingschap van de christen hier op aarde. Dat is bij Kuyper en Schilder niet meer het geval. Bij Kuyper, Schilder en Berkhof gaat het om de overigens boeiende gedachte, dat in het paradijs een opdracht (door Jezus Christus weer uitvoerbaar geworden) tot ontluiking van het totale scheppingsleven als program voor eeuwen gegeven zou zijn. Douma vindt dat niet bijbels. Hij staat veel gereserveerder tegenover de cultuur. Christenen zijn op aarde vreemdelingen. Maar hij distantieert zich ook van Mönich, die de cultuur ziet als uiting van de aangematigde, goddeloze vrijheid van de mens.

Wij gaan daar nu niet op in, al is het verleidelijk het wél te doen. Ik vraag mij namelijk voortdurend af, wanneer weer eens een tegenbeweging zal inzetten, nu wij reeds zóvele jaren aan het kerstenen zijn, als zout ons oplossen in de wereld en haar organisaties, en permanent solidair zijn. Vroeg of laat zal toch weer de meditatio futurae vitae opduiken en het piëtisme weer een kans krijgen. Wat wij in deze horizontalistische tijd nodig hebben en waarnaar ons verlangen zich uitstrekt, dat is een revival, een opwekkingsbeweging van mensen, die op een onbeschaamd ongelooftwaardige wijze durven te gelóven!

Hoe plezierig ik het in de Lemkerzaal ook vond —, ik moet wel zeggen, dat ik de allergrootste moeite had om de formuliergebeden, waarmede de plechtigheid begon en eindigde, mee te bidden. Of eerlijker: ik heb eenvoudig niet meegebeden. Ik ben te veel "piëtist" om in zulke formules te gelóven!

Tot zover prof. Van Niftrik.

Laat ik er voor de theologen bijzeggen, dat in ditzelfde nummer van "Kerk en Theologie" een belangrijke recensie werd afgedrukt over de dissertatie van dr. Trimp.

C. V.

's AVONDS

't Wordt al sterre dat men ziet
in dat hoog en blauw verschiet daar,
blijde sterren, anders niet,
in dat hoog en blauw verschiet.

't Wordt hier altijd vol verdriet,
van dat oud en zwart verdriet daar,
't wordt hier altijd anders niet
als dat oud en zwart verdriet.

Laat mij, laat mij, in 't verdriet,
vliegen naar dat hoog verschiet daar,
waar men al die sterren ziet,
al die sterren, ...anders niet!

Guido Gezelle

KERKNIEUWS

Beroepen: te Huizum: Ds. G. Mulders te Murmerwoude; te Tweede Exloërmond en Valthermond: kand. J. C. Post te Leeuwarden.

Bedankt: voor Meppel: Ds. J. W. Beekman te Hilligersberg-Straatweg.

Ds. M. Heemskerk. De classis Hardenberg heeft in haar vergadering van donderdag 26 januari 1967 besloten het beroep dat de kerk te Bergentheim op ds. M. Heemskerk uitbracht, niet te approberen, omdat er één, door de Dordtse kerkordening vereist stuk ontbrak, nl. de acte van ontslag van de classis waar hij gediend heeft (art. 10 K.O.).

Een aantal besprekingen tussen de kerkeraad van Bergentheim, de kerkeraad van Zevenbergen en ds. M. Heemskerk, hebben ten slotte tot het resultaat geleid, dat het beroep en de aanvaarding ervan zijn geannuleerd.

(De kerk te Zevenbergen heeft zich losgemaakt van het classicale verband "Eindhoven" en zich nog niet gevoegd bij het classicale verband „s-Hertogenbosch".)

Ds. J. van Dijk. Op zondag 29 januari jl. nam ds. J. van Dijk afscheid van zijn gemeente te Nagele, wegens vertrek naar de kerk van Uithuizen. Bij deze gelegenheid bediende hij het Woord uit Numeri 6:24-26. Na afloop van de dienst richtte hij zich in een persoonlijk woord tot de gemeente. Volgens spraken ds. Slotman van Urk en br. Holwerda uit Emmeloord de scheidende predikant toe. Op dinsdag 24 januari was er een afscheidsavond gehouden, waarop duidelijk bleek, dat er in enkele jaren tijds een hechte band tussen predikant en gemeente was ontstaan.

Ds. L. W. C. Blokhuis. In de namiddagdienst van zondag 29 januari jl. nam ds. L. W. G. Blokhuis afscheid van zijn gemeente te Zuidhorn, wegens vertrek naar de gemeente Wezep. Als tekst voor zijn Woordbediening had hij gekozen: Efeze 4:1-6. Het thema van zijn preek luidde: "Christus roept zijn kerk tot bewaring van haar eenheid".

1. De gehoorzaamheid aan die roeping.
2. De kracht van die roeping.
3. Het fundament onder die roeping.

1. Als gevangene in den Here vermaant Paulus in de brief aan de Efeziërs de heiligen en gelovigen in Christus Jezus. In zijn kerker houdt de zaak van Christus den apostel bezig. Hij herinnert de gemeente aan haar roeping. Kerkplanting leidt tot een nieuwe levenswandel. Een wandel in de navolging van Christus. Paulus noemt hier de ootmoed, de zachtmoedigheid, de lankmoedigheid en het elkander in liefde verdragen. Bescheiden, mild en geduldig enullen wij samen met alle heiligen optrekken. Als we anders met elkaar omgaan, anders dan het ons hier wordt voorgedragen, doen we het zeker verkeerd. De eenheid van de kerk wordt alleen op deze manier bewaard in gehoorzaamheid. De eenheid bewaren, dat doen we alleen als we in

nederigheid den ander uitnemender achten dan onszelf. De eenheid bewaren, dat doen we alleen als we geleerd hebben mild en vriendelijk te zijn, zachtmoedig. Dat zijn geen eigenschappen waaraan de kerk kapot gaat. De kerk gaat juist kapot als we in hardvochtigheid en onverzettelijkheid elkander verbijten en vereten. "Indien wij de hoogmoed hebben afgelegd en in plaats daarvan tot zachtmoedigheid en welwillendheid zijn gekomen en inschikkelijk zijn en veel verdragen kunnen, zodat wij door de zwakheden van een ander niet verhinderd worden hem als een broeder te erkennen, zal daardoor de kerk altijd in stand blijven" (Calvijn).

2. De Here bewaart Zijn kerk, maar Hij schakelt daarbij onze ijver in. Het bewaren van de eenheid kan inspanning en offers vragen. Paulus gebruikt het woord "bewaren" om te zeggen dat de eenheid al bestaat. Het gaat om de eenheid, die de Geest ons gegeven heeft. Daarom komt deze roeping met kracht op ons aan. Als wij door verkeerde motieven gedreven de eenheid schenden, weerstaan we den Heiligen Geest. Een fel laaiend vuur van tweedracht wordt niet licht geblust. Wij kunnen de eenheid niet maken, maar wel bewaren. Gods Geest sticht eenheid. Als we dien Geest in ons laten werken, als we ons gelovig onderwerpen aan Gods Woord, is er de echte samenbinding.

3. Het fundament onder deze roeping is omschreven in de verzen 4-6. Als de hier genoemde eenheid ontbreekt, de eenheid des Geestes, dan kunnen we onmogelijk de roeping tot het bewaren van de eenheid gehoorzamen. Iets dat wèg is kan men niet meer bewaren. Eén naam is onze hope, één grond draagt Christus' kerk. Het fundament onder deze roeping is zevenvoudig: één lichaam, één Geest, één hoop, één Here, één geloof, één doop, één God en Vader. Alles wat tevoren gezegd is over de onderlinge liefde blijft van kracht. I Kor. 13 blijft in de Bijbel staan tot de jongste dag. Maar de vrede is vervloekt als het goede fundament ontbreekt. Eenheid is kostelijk, maar de eenheid die een modern-oecumenische Christenheid najaagt is geen ware eenheid. Als wij niet één van hart en ziel zijn in het naspreken van de Schriften, is het fundament voorzover het aan ons ligt weggeslagen. Ons één-zijn ligt in het eens-zijn met Gods Woord. Gemeente, uw vrede is verzekerd wanneer ge mild, ootmoedig en geduldig, gedreven door grote liefde, u beijvert de eenheid des Geestes vast te houden, blijvend bij en bouwend op het goede, aloude fundament.

Na de diens sprak br. Zuidhoff namens de gemeente en kerkeraad een woord van dank aan ds. Blokhuis, maar bovenal aan de Here die gegeven heeft dat ds. Blokhuis hier getrouw heeft gewerkt in 's Heren kracht, onze bede vergezelle ds. Blokhuis naar zijn arbeidsterrein in Wezep. De gemeente zong daarop de scheidende leraar toe Ps. 143:10, (gewijzigd).

Br. S. P. Oosterhof, Aduard, sprak namens de classis Grootegast. Het voltallige college van Burgemeester en Wethouders der gemeente Zuidhorn was mede aanwezig.

LEGAAT VOOR DE THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

Van wijlen mevr. A. Ubels-Feringa, overleden op 16 augustus 1966 in Groningen, is een legaat ontvangen van f 2.000,—, hetwelk met dank is aanvaard.

Deputaten-Financieel
van de Theol. Hogeschool.

ZUIDAFRIKAANSE GEREFORMEERDE KERK BIEDT CORRESPONDENTIE AAN

De nationale synode van de Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika (de zogenaamde Dopperkerk), welke te Potchefstroom vergaderde, heeft besloten aan de Gereformeerde Kerken in Nederland volledige correspondentie aan te bieden.

ADRESSEN

Ds. A. Jagersma, Hamburgerstraat 38, Groningen, tel. 31027. Vianen: scriba: W. M. Ar-

nold, Prins Bernhardplantsoen 13, Vianen (Z.-H.), tel. (03473) 1611, Loppersum: scriba: L. van Deel, Bosweg 20, Loppersum, tel. (05967) 618; Schildwolde: scriba: K. Ham-menga, Zuiderweg 7, Slochteren, tel. (05982) 362; penningmeester: W. Bolt, Hoofdweg 82, Schildwolde, tel. (05982) 392; Hoek: scriba: J. A. Roose, G 9, Hoek; Oldehove: diakonie: J. A. van Dijken, Zeilsterweg 20, Ezinge.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404-12452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF,
Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstraat 7, Kampen

Geref. Persvereniging „Opbouw“:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementenprijs

f 12.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

Verzendt uw kopij en drukproeven vroeg-
tijdig, de post werk traag.

DE REFORMATIE IN DE STAD VAN DE KARDINAAL

In Mechelen, r.k. kerkelijke hoofdstad van België, met 65.000 inwoners, zal binnenkort een evangelisatienummer huis-aan-huis verspreid worden.

Het zal een nummer zijn van

„DE KRUISBANIER“

Algemeen Evangelisch Weekblad voor Vlaanderen standaard van de Reformatie in een tijd van verwatering en afval, verzamelpunt van belijdenisgetrouwe Christenen.

Dit blad mag niet
ondergaan.

Steun de broeders in België door een steunabonnement op dit blad, door overmaking van f 10,— op giro 20 25 11, De Kruisbanier, Amsterdam.

NATIONAAL EVANGELISCH VERBAND

Het NATIONAAL EVANGELISCH VERBAND, bestaande uit leden van onderscheidene reformatische kerken, doet een beroep op alle prot.-christelijke landgenoten, om op 15 februari a.s. hun stem uit te brengen op het

GEREFORMEERD POLITIEK VERBOND.

Lijstaanvoerder de Heer P. JONGELING

Nummer 1 van Lijst 11

Wilt U meer weten over de gezamenlijke politiek van G.P.V. en N.E.V., vraagt dan inlichtingen bij het N.E.V.-secretariaat:
Kloosterstraat 84, Eerbeek.